

English	Latvian / Latviešu
<p>Health care in Scotland for people coming to Scotland to work</p>	<p>Veselības aprūpe Skotijā cilvēkiem, kas ierodas Skotijā strādāt</p>
<ul style="list-style-type: none"> • In Scotland, most health care is provided by the National Health Service (NHS). • If you are coming from overseas to work in Scotland, and you live here legally, this factsheet tells you how you can get health care from the NHS while you are here. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skotijā veselības aprūpi pamatā nodrošina Valsts veselības dienests (<i>National Health Service – NHS</i>). • Ja jūs ierodaties Skotijā strādāt no kādas citas valsts un dzīvojat šeit legāli, tad šajā informācijas lapā jūs varat uzzināt, kā jūs varat izmantot NHS nodrošināto veselības aprūpi, kamēr jūs dzīvojat šeit.
<p>I have come from abroad to work in Scotland. Can I get health care from the NHS?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yes. You can get health care from the NHS if you are employed or self-employed in Scotland. • You can also get health care from the NHS if you: <ul style="list-style-type: none"> ○ work on a ship registered in the UK ○ work offshore in UK territory, or ○ have come to Scotland to work as an unpaid volunteer providing services within or similar to health or social services. 	<p>Es esmu ieradies Skotijā strādāt no kādas citas valsts. Vai NHS man nodrošinās veselības aprūpi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jā. Jūs varat izmantot NHS piedāvāto veselības aprūpi, ja Skotijā strādājat vai esat pašnodarbinātais/pašnodarbinātā. • Jūs varat izmantot NHS veselības aprūpi arī tad, ja jūs: <ul style="list-style-type: none"> ○ strādājat uz kuģa, kas reģistrēts AK (Apvienotajā Karalistē) ○ strādājat piekrastes zonā AK teritorijā, vai ○ esat ieradies/-usies Skotijā, lai strādātu bez atlīdzības kā brīvprātīgais/-ā un sniežat veselības, sociālos vai līdzīgus pakalpojumus.

What do I need to do?

- You need to find a family doctor as soon as possible after you arrive in Scotland, and ask them to register you as an NHS patient. You will not have to pay for this.
- In Scotland, family doctors are often called General Practitioners or GPs. They work in GP surgeries, medical practices or health centres.
- The GP will decide if you can register as an NHS patient with their practice to receive NHS treatment, which is free. They will not be able to register you if their patient list is full and you may need to try more than one GP practice in the area until you find a practice that can register you.
- The GP will help you look after all your health needs. They will decide if you need to see another health professional – for example a hospital doctor, or someone in mental health or maternity services. If you do, the GP will make the appointment for you.
- To find a GP, you can phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.scot). The helpline can provide an interpreting service.
- When you have found a GP surgery, contact them and make an appointment to register as an NHS patient.
- If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you. When you make an appointment, tell them what language you prefer to use.

Kas man jādara?

- Pēc ierašanās Skotijā jums pēc iespējas ātrāk jāatrod kāds ģimenes ārsts un jālūdz jūs reģistrēt kā NHS pacientu/-i. Jums par to nebūs jāmaksā.
- Skotijā ģimenes ārstus parasti sauc par vispārējās prakses ārstiem (*General Practitioners*) vai GP. Viņi strādā GP klīnikās (*GP surgeries*), medicīnas praksēs (*medical practices*) vai veselības centros (*health centres*).
- GP pieņems lēmumu, vai jūs var reģistrēt kā NHS pacientu/-i attiecīgajā praksē, lai jūs varētu izmantot NHS veselības aprūpi, kas tiek sniegta bez maksas. Jūs nevarēs reģistrēt, ja prakses pacientu saraksts jau būs pilns – tad jums vajadzēs interesēties citās GP praksēs tajā pašā rajonā, līdz jūs atradīsiet praksi, kas varēs jūs reģistrēt.
- GP palīdzēs jums nodrošināt visas jūsu veselības vajadzības. GP izlems, vai jūs nepieciešams izmeklēt kādam citam medicīnas speciālistam, piemēram, slimnīcas ārstam vai kādam speciālistam garīgās veselības vai maternitātes dienestā. Ja tas būs nepieciešams, GP jūs norīkos pie attiecīgā speciālista.
- Lai atrastu GP, jūs varat zvanīt NHS informācijas dienestam (*NHS inform Helpline*) pa tel. 0800 22 44 88 vai meklēt internetā (www.nhs24.scot). Šis dienests var nodrošināt arī tulku pakalpojumus.
- Kad jūs atrodat GP klīniku, sazinieties ar to un piesakieties apmeklējumam, lai jūs reģistrētu kā NHS pacientu/-i.
- Ja jums ir nepieciešams tulks, palūdziet GP klīnikā pieprasīt Jums tulku. Piesakoties uz apmeklējumu, pasakiet, kādā valodā jūs vēlaties runāt.

What happens when I register as an NHS patient?

- When you go to the GP surgery, the staff will ask you for some personal information – for example, your name, address and date of birth.
- They will ask to see some documents to help them decide if you can register as an NHS patient. If you need hospital care, staff at the hospital will also ask to see these documents.
- If you are not from the EEA or Switzerland, the GP surgery may ask to see documents that prove you are in the United Kingdom to work. For example:
  - your work visa or Biometric Residence Permit, and
    - **if you are employed**, a recent letter from your employer, or your work contract, or a current pay (wage) slip
    - **if you are self-employed**, invoices or receipts for your work
    - **if you are an unpaid volunteer**, a letter from the organisation you work for that says what type of voluntary work you do.
- If you are from any EEA country or Switzerland, NHS staff may ask to see your European Health Insurance Card (EHIC).

If you don't have the documents they ask for, staff at the GP surgery may not be able to register you as an NHS patient, but can offer to see you as a private patient.

Kā notiek NHS pacientu reģistrācija?

- Jums ierodoties GP klīnikā, darbinieki pierakstīs vajadzīgo personīgo informāciju, piemēram, jūsu vārdu, uzvārdu, adresi un dzimšanas datumu.
- Jūs lūgs uzrādīt noteiktus dokumentus, lai darbinieki varētu izlemt, vai jūs var reģistrēt kā NHS pacientu/-i. Ja jums būs nepieciešama ārstēšanās slimnīcā, tad jums arī slimnīcas personālam vajadzēs uzrādīt šos dokumentus.
- Ja jūs neesat no EEZ vai Šveices, tad GP klīnikā var lūgt jums uzrādīt dokumentus, kas apstiprina, ka jūs atrodaties Apvienotajā Karalistē, lai strādātu. Piemēram:
  - jūsu darba vīzu vai biometrisko uzturēšanās atļauju (*Biometric Residence Permit*) un,
    - **ja jūs strādājat** – nesen izdotu vēstuli no jūsu darba devēja vai jūsu darba līgumu, vai arī pēdējo algas aprēķinu
    - **ja jūs esat pašnodarbinātais/-ā** – rēķinus vai arī samaksas apstiprinājumus par jūsu darbu
    - **ja jūs esat brīvprātīgais/-ā** – vēstuli no tās organizācijas, kurai jūs strādājat, kurā norādīts, kāda veida brīvprātīgo darbu jūs veicat.
- Ja jūs esat no kādas EEZ valsts vai Šveices, tad NHS personāls var palūgt jūs uzrādīt Eiropas veselības apdrošināšanas karti (EHIC).

Ja jums nav dokumentu, kurus jums lūdz uzrādīt, tad GP klīnikas personāls nevarēs jūs reģistrēt kā NHS pacientu/-i, bet var piedāvāt jūs pieņemt kā privātu pacientu/-i.

Tas var notikt, piemēram, ja jūs gaidāt, lai saņemtu dokumentus, kas nepieciešami jūsu kā NHS pacienta/-es reģistrācijai.

<p>This may happen, for example, if you are waiting to get the documents you need for registering as an NHS patient.</p>	
<p>When I am registered as an NHS patient, is all health care free?</p> <ul style="list-style-type: none"> • No. When you are registered as an NHS patient, a lot of your health care will be free. But you will still need to pay for some things – for example, some dental treatment. • The leaflet ‘A quick guide to help with health costs’ tells you if you can get free treatment or help with health costs. It is available from citizens advice bureaux and Jobcentre Plus offices. You can also find it on the internet (www.gov.scot). 	<p>Vai pēc tam, kad mani reģistrē kā NHS pacientu/-i, visa veselības aprūpe ir bezmaksas?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nē. Pēc tam, kad jūs reģistrē kā NHS pacientu/-i, veselības aprūpe pamatā tiek sniegta bez maksas. Bet par noteiktiem pakalpojumiem jums tomēr būs jāmaksā, piemēram, par noteiktiem zobārstniecības pakalpojumiem. • Brošūrā “A quick guide to help with health costs” (Īsa informācija par veselības izmaksām) jūs varat uzzināt, vai varat ārstēties bez maksas vai arī saņemt palīdzību veselības izmaksu segšanā. Šo brošūru var saņemt iedzīvotāju konsultāciju birojos (<i>citizens advice bureaux</i>) un <i>Jobcentre Plus</i> birojos. Jūs to varat izlasīt arī internetā (www.gov.scot).
<p>Can my family get health care from the NHS?</p> <ul style="list-style-type: none"> • If you are registered as an NHS patient, your husband, wife or civil partner, and any of your children who are in Scotland with you, can also get health care from the NHS. The children must be aged under 16, or under 19 and in full-time education. • Staff at the GP surgery will ask you to fill in a form for your husband, wife or civil partner and for any children. You may need to show your marriage or civil partnership certificate, and birth certificates for your children. 	<p>Vai mani ģimenes locekļi var izmantot NHS veselības aprūpi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ja jūs esat reģistrēts/-a kā NHS patients/-e, tad arī jūsu vīrs, sieva vai civilais partneris un visi kopā ar jums Skotijā dzīvojošie bērni var izmantot NHS veselības aprūpi. Bērniem ir jābūt jaunākiem par 16 gadiem vai arī jaunākiem par 19 gadiem, ja viņi ir pilna laika skolēni/studenti. • GP klīnikas darbinieki palūgs jūs aizpildīt veidlapu par jūsu vīru, sievu vai civilo partneri, kā arī par visiem bērniem. Iespējams, ka jums vajadzēs uzrādīt laulības vai civilās partnerības apliecību un dzimšanas apliecības bērniem.

What about other members of my family?

- If you are from the EEA or Switzerland, members of your family who are not from the EEA can get health care from the NHS if they have been allowed to join you in Scotland by the Home Office. They will need to show a document provided by the Home Office as proof that they have been allowed to do this – for example, an EEA family permit. For more information about EEA family permits, go to the UK Government website for visa services at www.ukvisas.gov.uk or contact the nearest UK Visa Application Centre.
- Members of your family who are not from the EEA or Switzerland may also have a right to get health care from the NHS in Scotland – for example, if they have been allowed to come here to work or to study.
- Members of your family who are from the EEA or Switzerland can get health care from the NHS. They must have an EHIC card and they should register with a GP.

If you are a worker from outside the EEA and Switzerland and have paid the Home Office's Immigration Health Surcharge with your visa fees, your Biometric Residency Permit can be used as proof that you are entitled to receive NHS hospital treatment at no charge. This also applies where the surcharge has been paid by, or on behalf of, your immediate family members (your spouse, dependent children or civil partner).

Kā ar pārējiem maniem ģimenes locekļiem?

- Ja jūs esat no EEZ vai Šveices, tad jūsu ģimenes locekļi, kuri nav no EEZ, var izmantot NHS veselības aprūpi, ja Iekšlietu ministrija (*Home Office*) ir atļāvusi viņiem dzīvot kopā ar jums Skotijā. Viņiem vajadzēs uzrādīt Iekšlietu ministrijas izdotu dokumentu, kas apstiprina, ka viņiem tas ir atļauts, piemēram, EEZ ģimenes atļauju (*EEA family permit*). Vairāk par EEZ ģimenes atļaujām var uzzināt AK valdības tīmekļa vietnē par vīzu pakalpojumiem – www.ukvisas.gov.uk, vai arī var sazināties ar tuvāko AK centru vīzu pieteikumiem (*UK Visa Application Centre*).
- Jūsu ģimenes locekļiem, kuri nav no EEZ vai Šveices, arī var būt tiesības izmantot NHS veselības aprūpi Skotijā, piemēram, ja viņiem ir atļauts šeit ierasties, lai strādātu vai studētu.
- Jūsu ģimenes locekļi, kuri ir no EEZ vai Šveices, var izmantot NHS veselības aprūpi. Viņiem ir jābūt EHIC kartei, un viņiem jāreģistrējas pie kāda GP.

Ja jūs esat ieradies/-usies no kādas valsts ārpus EEZ un Šveices, lai strādātu, un esat samaksājis/-usi Iekšlietu ministrijas imigrācijas veselības piemaksu (*Home Office's Immigration Health Surcharge*) kopā ar nodevu par vīzu, tad jūs varat izmantot biometrisko uzturēšanās atļauju (*Biometric Residency Permit*) kā apstiprinājumu tam, ka jūs bez maksas varat ārstēties NHS slimnīcā. Tas attiecas arī uz jūsu tuvākajiem ģimenes locekļiem (dzīvesbiedru, apgādājamiem bērniem vai civilo partneri), ja viņi ir samaksājuši vai par viņiem ir samaksāta šī piemaksa.

What happens if I am not registered as an NHS patient?

If you are not registered as an NHS patient, you can still get some health care from the NHS.

Services that are free for everyone include:

- emergency care in a hospital (in the accident and emergency department, casualty department or minor injury unit)
- emergency care at a GP surgery
- emergency transport in an ambulance
- sexual health services (family planning)
- treatment for some infectious diseases and sexually transmitted infections in the best interests of public health.

If you need any other health care, and you are not registered as an NHS patient, you will have to pay for it. Staff at the GP surgery or hospital will be able to give you more information about this.

You can get medical insurance to help you with the costs of your care. To find out more about medical insurance, phone the Association of British Insurers on 020 7600 3333 or look on the internet (www.abi.org.uk) and search for 'private medical insurance'.

How can I find out more

Kas notiek, ja es neesmu reģistrēts/-a kā NHS patients/-e?

Ja jūs neesat reģistrēts/-a kā NHS patients/-e, jūs tomēr varat saņemt noteiktus veselības aprūpes pakalpojumus no NHS.

Starp pakalpojumiem, kas visiem ir pieejami bez maksas, ir šādi:

- ārkārtas palīdzība slimnīcā (neatliekamās palīdzības nodaļā, negadījumu nodaļā vai traumpunktā)
- ārkārtas palīdzība GP klīnikā
- transportēšana ārkārtas situācijās neatliekamās palīdzības automašīnā
- seksuālās veselības pakalpojumi (ģimenes plānošana)
- noteiktu infekcijas slimību un seksuāli transmisīvo infekciju ārstēšana sabiedrības veselības interesēs.

Ja jums nepieciešams jebkāds cits veselības aprūpes pakalpojums un ja jūs neesat reģistrēts/-a kā NHS patients/-e, tad jums par to būs jāmaksā. GP klīnikas vai slimnīcas darbinieki varēs sniegt jums plašāku informāciju par to.

Jūs varat iegādāties medicīnisko apdrošināšanu, kas palīdzēs jums segt veselības aprūpes izmaksas. Lai uzzinātu vairāk par medicīnisko apdrošināšanu, zvaniet *Association of British Insurers* pa tel. 020 7600 3333 vai iepazīstieties ar informāciju internetā (www.abi.org.uk), meklējot "privāto medicīnisko apdrošināšanu" (*private medical insurance*).

Kā es varu uzzināt vairāk

<ul style="list-style-type: none"> • For information about health conditions and services, phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 (textphone 18001 0800 22 44 88; the helpline also provides an interpreting service). The helpline is open every day between 8am and 10pm. • Contact the Patient Advice & Support Service (PASS) at your local citizen's advice bureau (find your nearest bureau on the internet at www.cas.org.uk or in your local phone book). PASS is independent and provides free, confidential information, advice and support to anyone who uses the NHS in Scotland. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lai iegūtu informāciju par slimībām un pakalpojumiem, zvaniet NHS informācijas dienestam (<i>NHS inform Helpline</i>) pa tel. 0800 22 44 88 (tekstafons 18001 0800 22 44 88; šis dienests var nodrošināt arī tulka pakalpojumus). Informācijas dienests darbojas katru dienu no pulksten 8:00 līdz 22:00. • Jūs varat sazināties ar Pacientu konsultāciju un atbalsta dienestu (<i>Patient Advice & Support Service – PASS</i>) jūsu vietējā iedzīvotāju konsultāciju birojā (savu tuvāko dienestu jūs varat atrast tīmekļa vietnē www.cas.org.uk, kā arī savā vietējā telefonu grāmatā). PASS ir neatkarīgs dienests un sniedz bezmaksas, konfidenciālu informāciju, padomus un atbalstu visiem, kas izmanto NHS Skotijā.
<p>Other factsheets in this series</p> <ul style="list-style-type: none"> • Health care for people coming to Scotland to study • Health care for asylum seekers and refugees in Scotland • Health care in Scotland for former UK residents now working abroad • Health care in Scotland for UK passport holders returning after living abroad • Health care for UK pensioners visiting Scotland • Health care in Scotland for holidaymakers from overseas. <p>You can get these factsheets from:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anywhere you get NHS care 	<p>Citas informācijas lapas šajā sērijā</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veselības aprūpe cilvēkiem, kas ierodas Skotijā studēt (<i>Health care for people coming to Scotland to study</i>) • Veselības aprūpe patvēruma meklētājiem un bēgļiem Skotijā (<i>Health care for asylum seekers and refugees in Scotland</i>) • Veselības aprūpe Skotijā bijušiem AK iedzīvotājiem, kas tagad strādā ārvalstīs (<i>Health care in Scotland for former UK residents now working abroad</i>) • Veselības aprūpe Skotijā AK pilsoņiem, kas atgriežas AK pēc dzīvošanas ārvalstīs (<i>Health care in Scotland for UK passport holders returning after living abroad</i>) • Veselības aprūpe AK pensionāriem, kas apmeklē Skotiju (<i>Health care for UK pensioners visiting Scotland</i>) • Veselības aprūpe Skotijā tūristiem no ārvalstīm (<i>Health care in Scotland for holidaymakers from overseas</i>).

<ul style="list-style-type: none"> • www.nhsinform.scot • the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 	<p>Šīs informācijas lapas jūs varat saņemt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • katrā vietā, kur jums tiek sniegta NHS aprūpe • www.nhsinform.scot • zvanot NHS informācijas dienestam (<i>NHS inform Helpline</i>) pa tel. 0800 22 44 88
<p>Feeling unwell?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Go to a pharmacy and ask for advice. To find your nearest pharmacy, phone the NHS inform Helpline on 0800 22 44 88 or look on the internet (www.nhs24.scot). • Visit the NHS 24 website at www.nhs24.scot for health information and advice. • Contact the GP surgery where you are registered. If you need an interpreter, ask the GP surgery to arrange this for you. • Phone NHS 24 on 111 or look on the internet (www.nhs24.scot) if the GP surgery where you are registered is closed, or if you are not yet registered as an NHS patient. NHS 24 can provide an interpreting service. <p>In an emergency (if your condition is very serious), phone 999 and ask for an ambulance.</p>	<p>Nejūtaties labi?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dodieties uz aptieku un lūdziet padomu. Lai atrastu savu tuvāko aptieku, zvaniet NHS informācijas dienestam (<i>NHS inform Helpline</i>) pa tel. 0800 22 44 88 vai meklējiet internetā (www.nhs24.scot). • Iepazīstieties ar informāciju un padomiem par veselību NHS 24 tīmekļa vietnē www.nhs24.scot. • Sazinieties ar savu GP klīniku, kurā jūs esat reģistrējies/-usies. Ja jums nepieciešams tulks, palūdziet GP klīnikā pieprasīt Jums tulku. • Zvaniet NHS 24 pa tel. 111 vai meklējiet informāciju internetā (www.nhs24.scot), ja tā GP klīnika, kurā jūs esat reģistrējies/-usies, ir slēgta vai arī ja jūs neesat reģistrēts/-a kā NHS patients/-e. NHS 24 var nodrošināt tulka pakalpojumus. <p>Ārkārtas situācijā (ja jūsu stāvoklis ir ļoti nopietns), zvaniet uz 999 un lūdziet neatliekamo palīdzību (<i>ambulance</i>).</p>

<p>We have tried our best to make sure that this information is correct. However, the information is for guidance only so you should not rely on it as a full statement of the law. If you are thinking about taking legal action, you should contact a solicitor, a citizens advice, or other advice agency.</p>	<p>Mēs esam centušies nodrošināt, lai šeit sniegtā informācija būtu pareiza. Tomēr šī informācija ir sniegta tikai informatīvām vajadzībām un uz to nevar paļauties kā uz izsmeļošu juridisku dokumentu. Ja jūs vēlaties risināt kādu jautājumu tiesas ceļā, jums jāsaazinās ar kādu advokātu, iedzīvotāju konsultāciju biroju vai kādu citu konsultāciju aģentūru.</p>
<p>Check www.nhsinform.scot for versions of this information in other languages or formats.</p> <p>Produced by NHS inform.</p> <p>Version 6 - Produced in February 2016 - Revision date February 2018</p>	<p>Vietnē www.nhsinform.scot jūs varat iepazīties ar šo informāciju citās valodās un formātos.</p> <p>Sagatavojusi NHS inform.</p> <p>6. versija - Sagatavota 2016. gada februārī - pārskatāma 2018. gada februārī</p>